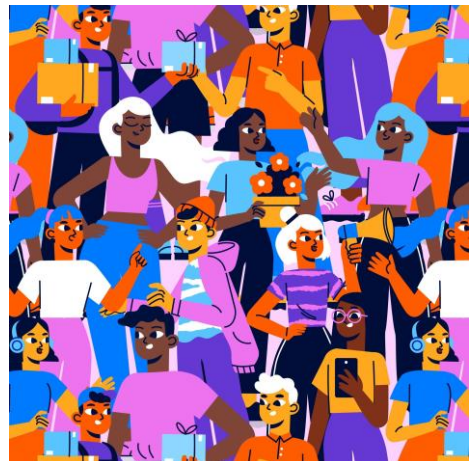

Drempel verleggen in een superdiverse samenleving

Nadine van Innis - 29 januari 2025

In een samenleving die superdivers is, zijn sociaal werkers in een culturele sector meer dan ooit bezig met inclusie en toegankelijkheid. Vele organisaties streven ernaar en ondanks de vooruitgang blijven drempels aanwezig. Deze drempels variëren van fysieke tot economische en sociale drempels die bepaalde groepen uitsluiten van culturele deelname

Afbeelding 1 door freepik van
freepik

Van persoonlijke ervaring naar maatschappelijke verandering

Het thema toegankelijkheid en inclusie is een thema dat mij nauw aan het hart ligt. Ik heb het enorm moeilijk met het feit dat iemand om een bepaalde reden een activiteit niet zou kunnen volgen. Dit ligt enerzijds aan mijn **persoonlijke achtergrond** maar anderzijds ook aan mijn stagecontext.

Ik ben opgegroeid in een gezin dat verschillende uitdagingen heeft moeten ondergaan. Onder andere het spreken van een andere taal en fysieke beperkingen. Het horen van *“ik kan niet naar daar” of “ik kan niet mee, want ik kan niet tot daar geraken met de auto en het openbaar vervoer is niet mogelijk”* om bepaalde redenen zijn dingen die ik vaak heb moeten aanhoren als kind. Deze gelijkaardige problematieken die ik ook heb ondervonden op stage, zorgt dat dit bij mij een persoonlijke snaar raakt. De onrechtvaardigheid van deze situaties ligt mij dwars en is iets dat ik wil aankaarten en eventueel zelfs aanpakken.

Naast mijn persoonlijke motivatie werd ik ook **gemotiveerd uit stagecontext en de stageplaats** om over dit thema onderzoek te doen. Ik werd tijdens mijn stage op verschillende manieren geconfronteerd met **maatschappelijke uitdagingen** zoals toegankelijkheid, diversiteit, participatie en ongelijkheid. Dit door de algemene werking waarop ik stond *‘kunst is voor altijd’* en door het forum *“hoe kan het culturele landschap inclusiever worden?”* en het blogbericht *“Blog: praktische tools voor toegankelijkheid”* die daaruit volgde. In de werking *‘kunst is voor altijd’* waren we voornamelijk bezig met *‘outreach’*, waar we als brugfiguur tussen sociale en culturele partners stonden. Tijdens die momenten werd door culturele partners een gevoel aangegeven dat ze bepaalde doelgroepen niet bereikten en vanuit de sociale partners werd aangegeven dat ze juist graag met kunst en cultuur bezig zouden zijn. In het forum kon ik inzichten opdoen rond drempels die mensen ervaren en daar mogelijke structurele oplossingen voor vinden.

In deze situaties ervaarde ik een gevoel van onrechtvaardigheid en een drang om dit aan te pakken. Met de globale definitie van sociaal werk in gedachten ben ik ervan overtuigd dat ik **als sociaal werker sociale veranderingen** kan teweegbrengen. Mijn grootste drang komt uit de **sociale onrechtvaardigheid**, die plaats vindt rond het kunnen volgen van sociale culturele activiteiten. Deze is voor mij ook nauw verbonden met bepaalde **mensenrechten**, waaronder het cultureel recht dat zegt dat iedereen recht heeft op het deelnemen aan culturele activiteiten.

In mijn persoonlijke mening wordt er zelden mensen rechtstreeks de toegang geweigerd, wat er echter wel vaak in de weg ligt, zijn bepaalde drempels die ervoor zorgen dat iemand niet gaat deelnemen. Hieronder haal ik een voorbeeld uit het forumgesprek. Een persoon in rolstoel ging naar het theater met de familie, omdat er echter alleen rekening gehouden werd met de persoon in rolstoel, moest deze de voorstelling gescheiden van de familie toeschouwen. Dit zorgt bij de mensen voor een sociale drempel waardoor ze niet komen. In een zeker zin zorgt deze drempel dat de deelname niet mogelijk is.

In dit artikel wil ik vooral sensibiliseren van toegankelijkheid en het belang ervan waarom hier aandacht aan moet worden besteed. Daarnaast wil ik een eerste stap zetten in het in kaart brengen van verschillende drempels die mensen ervaren bij het betreden van culturele activiteiten.

De uitdaging van vandaag de dag

In gesprekken met culturele partners tijdens mijn stage kwam vaak naar voren dat, ondanks hun inspanningen om de collectie te benutten en toegankelijk te maken, er toch een gevoel is dat veel mensen niet bereikt kunnen worden. Dit roept vragen op waarom lukt het niet om een bredere groepen aan te spreken, ondanks de inzet van de vele initiatieven?

Steeds vaker ervaren organisaties **uitdagingen en moeilijkheden om bredere groepen aan te spreken en daar een aansluiting op te vinden**. Ondanks deze uitdagingen luidt de titel van het **artikel** van Kris De Visscher. *“Moeilijk bereikbare groepen bestaan niet”*. De auteur stelt dat de moeilijkheden niet bij de groepen zelf liggen, maar in de manier waarop organisaties participatie en inclusie benaderen. Hij benadrukt dat participatie een voortdurend proces is, dat zich moet aanpassen aan de toenemende diversiteit van onze samenleving. Dit vraagt om voortdurende bevragingen en reflecties van waarden en normen van de organisatie, aangezien onze samenleving diverser dan ooit wordt en dus diversiteit eerder een norm wordt dan de uitzondering. (De Visscher, 2019)

Dit vormt een grote uitdaging voor vele organisaties en om aan de slag te gaan met deze uitdaging zijn de **begrippen toegankelijkheid en participatie cruciaal**. Deze begrippen worden vaak gebruikt en zijn meer dan “trend begrippen” voor het sociaal beleid of voor maatschappelijke discussies.

Maar wat betekenen deze begrippen en wat houden ze in?

Toegankelijkheid en inclusie zijn onmisbaar voor participatie, omdat ze ervoor zorgen dat iedereen gelijke kansen kan krijgen om deel te nemen aan de samenleving. Maar ondanks er inspanningen worden geleverd blijkt dit niet genoeg te zijn, vormen van drempels blijven sterk aanwezig. Door deze drempels als organisatie en samenleving te identificeren en aan te pakken, kunnen we cultuurparticipatie verder stimuleren.

Van deur naar cultuur

Afbeelding 2 door storyset van freepik

Wanneer we het woord “drempel” horen, denken we vaak in eerste instantie aan een deur drempel. Het is een klein verhoogje vaak nauwelijks zichtbaar voor degene die daar niet op letten. Maar het heeft in een huis ene belangrijke rol, het houdt ongewenste dingen buiten en zorgt voor een mooie overgang tussen twee vloeren. Je zou in principe een drempel kunnen zien als **een pas op je bevind je op een ander territorium**. Het is een obstakel dat op de weg ligt om een ruimte binnen te komen, voor sommigen ook een uitdaging.

Net zoals we een drempel oversteken om naar een andere kamer te gaan, staan we in het leven soms voor figuurlijke drempels. Voor sommigen onder ons vergt dit niet veel moeite voor anderen dan weer wel. Ondanks de vele uitdagingen die iemand kan ondervinden om deel te nemen, is het **belangrijk** om deze **te identificeren en stappen te ondernemen** om ze te verhelpen.

Zoals een deurdrempel zijn mensen zich **niet altijd bewust dat ze een grens of drempel overgaan**. Dit is te vergelijken met drempel bij culturele activiteiten, voor sommigen van onder ons is het betreden van een culturele instelling vanzelfsprekend, terwijl voor anderen het een ware uitdaging kan vormen. Als publieksmedewerker of persoon die in de organisatie bezig is rond toegankelijkheid kan het een ware uitdaging vormen om deze drempels ook te identificeren. Velen van ons werken al lange tijd in een bepaalde functie of zijn in hun persoonlijke leven vaak betrokken bij wat ze op het werk doen (bijvoorbeeld,

medewerkers van een museum die regelmatig musea bezoeken). Dit kan ertoe leiden dat ze moeilijkheden hebben bij het herkennen van drempels.

Waarom iets of wat een obstakel of uitdaging kan vormen verschilt per persoon maar in de loop der jaren zijn we categorieën gaan creëren van drempels die mensen kunnen ondervinden. Deze kunnen onder andere fysieke, digitale en sociale, economisch, psychologisch, zelfselectie, tijd en taalkundig van aard zijn. Elke benadering vereist een andere manier van aanpak om aan te werken. (Drempels - Kenniscentrum Cultuur- en Mediaparticipatie, z.d.) Een voorbeeld waar er aan de slag werd gegaan rond de drempel taal, is de overheid rapport van in Nederland Onbeperkt cultuur beleven en Onbeperkt cultuur beleven samenvatting in een eenvoudige taal. Dit is in principe hetzelfde rapport met het verschil dat ze in het rapport samenvatting zich focussen om het in een heldere taal te schrijven. Het schrijven in een toegankelijke taal naar zowel de doelgroep als degene die uitvoeren wat in het beleid staat is belangrijk. Door dit te doen verhoog je de betrokkenheid van de doelgroep.

Er zijn verschillende manieren om deze drempels te onderzoeken en aan de slag te gaan. De overheidsinstantie geeft tools om hiermee aan de slag te gaan, daarnaast is een bevraging van de doelgroep een goede methode om te weten wat de doelgroep zelf van drempels vindt en hoe ze deze ervaren.

Wat is toegankelijkheid?

Toegankelijkheid en inclusie zijn begrippen die tegenwoordig hip zijn, zowat iedere sociale organisatie heeft er een workshop of lezing over gehad. Zeker nu het beleidsplan moest ingediend worden. Maar wat houdt toegankelijkheid nu precies in is de vraag. Toegankelijkheid is een **complex begrip** dat verschillende aspecten omvat. Vaak wordt fysieke toegankelijkheid als voorbeeld gebruikt om het concept uit te leggen, omdat deze in tegenstelling tot sociale toegankelijkheid heel zichtbaar en praktisch is.

Vanuit de organisatie 'accessibility' hanteren we de onderstaande **definitie**, die een **brede toepasbaarheid** heeft. Het bespreken in een definitie van alleen één bepaald deel van toegankelijkheid zorgt voor een verlies van het inclusiviteitsaspect. In definities wordt vaak de focus gelegd op het beperken en afbakenen van het begrip. Dit kan tot het gevolg hebben dat belangrijke aspecten vergeten worden. Dit willen we vermijden dus we gaan de definitie zo breed mogelijk houden om ook belangrijke aspecten zoals het sociale, digitale, psychologische etc. Aspecten in de definitie te kunnen houden.

“Toegankelijkheid gaat erom dat iedereen, met of zonder beperking, de kans krijgt gebruik te maken van alle vormen van voorzieningen, informatie en dienstverlening. Iedereen moet volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving.” (Wat Is Toegankelijkheid, z.d.)

Andere definities zoals degene van INTER Vlaams expertisecentrum toegankelijkheid (zie verder) houden zich vooral bezig met één of meerdere van de vormen van toegankelijkheid. Als we kijken naar deze definitie, dan zien we dat de nadruk ligt op fysieke en digitale toegankelijkheid. Psychologische en de sociale aspecten van het bijwonen van culturele activiteiten, gaan in deze definitie verloren. Toegankelijkheid is meer dan alleen fysiek of digitaal toegankelijk zijn, het gaat ook om zich op zijn gemak te voelen, zich geaccepteerd voelen in de community, zich mogen uitdrukken, het gaat om de mogelijkheid om te kunnen participeren in al zijn mogelijke aspecten.

“Toegankelijkheid betekent dat de [gebouwen](#), evenementen, websites en andere communicatie van de Vlaamse overheid voor iedereen gemakkelijk bereikbaar, bruikbaar, bekend, begrijpelijk en beschikbaar zijn. Het maakt daarbij niet uit welke achtergrond, handicap of opleiding iemand heeft.”
(Toegankelijkheid, z.d.-b)

Toegankelijkheid is niet altijd even makkelijk om te begrijpen, het is veelzijdig en omvat verschillende dimensies waar rekening gehouden met moet worden. Inzichten uit het rapport van de World Health Organization (WHO) in 2011, "World Report on Disability" tonen aan dat toegankelijkheid niet alleen een concept is maar een **holistisch begrip** die alle aspecten van ‘het kunnen deelnemen aan activiteiten omvat’. Het rapport benadrukt de diversiteit aan beperkingen en de noodzakelijke benadering om hiermee om te gaan. Bovendien wordt de rol van de omgeving zoals openbaar vervoer en het belang van de wetgeving en beleidskaders aangegeven als belangrijke elementen.

Specifiek op vlak van **regelgeving rond toegankelijkheid** voor mensen met een beperking blijkt Frankrijk hier verder te staan dan België. In 2005 vond in Frankrijk de eerste zet plaats rond toegankelijkheid, door de wet **“la loi handicap”**. Deze stelde dat alle openbare en privé instellingen toegankelijk moesten zijn voor mensen met een beperking (ministère de la culture; 2005). Later in 2006 kwam een **VN verdrag tot stand inzake de rechten van personen met een handicap**, deze had als doel om de mensenrechten van mensen met een handicap te bevorderen en te beschermen (Convention on the Rights of Persons with Disabilities; 2006) . Als gevolg van deze wetgevingen hebben verschillende Franse ministers van

verschillende domeinen samengewerkt rond een **bundel "Culture et Handicap: Guide Pratique de l'Accessibilité."** Deze bundel was de eerste van zes bundels rond 'toegankelijkheid en mensen met een beperking in de culturele sector'. Elke bundel biedt **een gids aan met praktische richtlijnen** en aanbevelingen om toegankelijkheid te bevorderen voor onder andere culturele beleving voor mensen met een beperking. Het feit dat deze bundels door verschillende ministers geschreven worden toont ook aan, dat toegankelijkheid een interdisciplinaire benadering nodig heeft, waarbij iedereen zijn kennis of ervaring bijdraagt (*Culture Et Handicap. Guide Pratique de L'accessibilité (2007)*, 2007). Dit brengt echter ook uitdagingen met zich mee namelijk dat elk discipline zijn eigen vakterminologie, normen en best praktisch gebruikt, wat het moeilijk maakt om een uniforme aanpak te ontwikkelen. (Danckers, 2019)

In een periode waar toegankelijkheid en inclusie meer op de agenda komen te staan, is het belangrijk dat we een holistische definitie hanteren die de complexiteit van het begrip recht doet zoals degene die reeds al besproken is van "accibility". Deze benadering benadrukt het feit dat toegankelijkheid niet beperkt mag worden tot één dimensie of vorm, zoals fysieke of digitale toegankelijkheid, maar een **veelzijdig concept** is dat uit verschillende dimensies bestaat met elk hun kenmerk en uitdagingen.

Vormen van toegankelijkheid

Zoals reeds eerder vermeld is toegankelijkheid een veelzijdig concept met vele aspecten waar rekening moet met worden gehouden. Er zijn tal van hindernissen die de toegang tot het deelnemen van een activiteit kunnen belemmeren. Het is belangrijk om deze hindernissen te identificeren en aan te pakken, zodat iedereen, ongeacht zijn of haar mogelijkheden, volwaardig kan deelnemen (*Wat Is Toegankelijkheid? - Week van de Toegankelijkheid*, 2024). Toegankelijkheid verwijst naar manieren waarop drempels kunnen weggenomen worden of verminderd, zodat iedereen kan deelnemen. Om de hindernissen te identificeren onderscheiden we **verschillende vormen** die toegankelijkheid kunnen belemmeren. De bekendste vormen zijn fysieke toegankelijkheid, digitale toegankelijkheid en sociale toegankelijkheid.

De Fysieke toegankelijkheid heeft betrekking op de mogelijkheid om fysieke omgevingen, zoals gebouwen en openbare ruimtes, te gebruiken. Dit kan omvatten dat er rolstoelvriendelijke ingangen en liften aanwezig zijn, waardoor mensen met een fysieke beperking zich zelfstandig kunnen verplaatsen zonder afhankelijk te zijn van anderen. Het waarborgen van fysieke toegankelijkheid is belangrijk om ervoor te zorgen dat iedereen de vrijheid heeft om deel te kunnen nemen aan een activiteit (Wat Is Toegankelijkheid? - Week van de Toegankelijkheid, 2024). Er is al reeds veel

Afbeelding 3 door vectorjuice van freepik47

geschreven rond fysieke toegankelijkheid, mede doordat dit een van de meest praktische vormen van toegankelijkheid is.

Een belangrijke regelgeving is de **codex van ruimtelijke ordening**, die specifieke bouwvoorschriften van openbare ruimtes en gebouwen bevat. Daarnaast is het besluit van de Vlaamse regering uit 2009, houdende de toekenning van subsidies voor de realisatie van toegankelijke gebouwen en ruimtes en de **Antidiscriminatiewet**, die op 10 mei 2007 in België werd geïntroduceerd. Deze wet verbiedt discriminatie en stelt dat het niet bieden van redelijke aanpassingen voor mensen met een beperking niet is toegestaan (*Homepage | Departement Omgeving - Vlaamse Overheid*, 2024).

Ten slotte is er op **Europees niveau de richtlijn (EU) 2019/882**, inzake de toegankelijkheid van producten en diensten genoemd. Dit was een belangrijke stap binnen de Europese unie rond gelijke toegang van producten en diensten en had vele invloeden op andere beleidskaders rond toegankelijkheid.

Met de groei die zich heeft plaatsgevonden de afgelopen jaren rond digitalisering is het onvermijdelijke dat **digitale toegankelijkheid** belangrijker wordt dan ooit tevoren. Dit houdt in dat iedereen volledig kan deelnemen en gebruik kan maken van websites en apps. Veel dagelijkse activiteiten, zoals bankzaken en gemeentelijke diensten, worden tegenwoordig online aangeboden. Daarom is het van groot belang dat digitale diensten toegankelijk kan zijn voor iedereen (*Home - Belgian Web Accessibility Office*, 2024).

Op Europees niveau trad op 22 december 2016 **de richtlijn(eu) 2016/2102** in werking, deze bepaalt dat overheidswebsites en mobiele toegankelijkheid voor

iedereen toegankelijk moeten zijn. Deze richtlijn verplicht lidstaten om regelmatig te controleren of hun websites en apps voldoen aan de toegankelijkheidsnormen, deze controle uitslagen moeten worden meegedeeld met de Europese commissie. (*Richtlijn - 2016/2102 - EN - EUR-LEX, z.d.*)

In Vlaanderen werd deze richtlijn omgezet in het **bestuurdecreet**, specifiek in afdeling 4: toegankelijkheid van websites en mobile applicaties. Concreet houdt dit in dat toegankelijke websites van de overheid aan 4 criteria moeten voldoen van de web concent accessibility guidelines: Waarneembaarheid (informatie en gebruiksinterfaces moeten duidelijk zichtbaar zijn), Bedienbaarheid (functionaliteiten niet eenvoudig te gebruiken zijn), Begrijpelijkheid(=content eenvoudig te begrijpen) & Robuustheid(= inhoud moet compatibel zijn met technologieën zoals schermlezen) (*Digitale Toegankelijkheid, z.d.*). Dit wordt verplicht vanuit de Europese unie met het idee dat iedereen gelijkwaardige toegang moet hebben op digitaal vlak. Daarnaast zijn websites en applicatie van de overheid verplicht om een toegankelijkheidsverklaring te publiceren. Deze verklaring legt duidelijk en gedetailleerd uit in welke mate website voldoet aan de normen van toegankelijkheid (European Parliament & Council of the European Union, 2016).

Daarnaast speelt **Sociale toegankelijkheid** een belangrijke rol in het deelnemen van activiteiten. Dit verwijst naar de mogelijkheid dat iedereen deel kan nemen aan sociale activiteiten, interacties en gemeenschappen. Het betekent ook dat mensen gemakkelijk toegang hebben tot de juiste informatie en dat zij te woord mogen worden gestaan (*Wat Is Toegankelijkheid?, z.d.-b.*).

De verschillende vormen van toegankelijkheid spelen allemaal een cruciale rol in het waarborgen van gelijke participatiemogelijkheid. Hoewel er over de jaren heen veel beleidsartikelen over geschreven zijn en acties ondernomen zijn, is dit niet altijd even evident en verstaanbaar om dit in de praktijk waar te maken. Daarnaast maakt de samenleving vele veranderingen mee wat een uitdaging vormt, denk aan technologische vooruitgang maar ook de effecten van de periode van covid.

Inclusie en Participatie in een Superdiverse Samenleving

In een wereld waar diversiteit meer de norm wordt is het belangrijk om drempels goed te kunnen identificeren en te pakken. De noodzaak van het waarborgen van een samenleving waarin mensen dezelfde kansen en mogelijkheden hebben, ongeacht hun achtergrond, leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, godsdienst, seksuele voorkeuren ongeacht of ze een ziekte of beperking hebben komt meer op de voorgrond te staan. (NIVEL, 2010) Voor de samenleving heeft het vele voordelen dat we inclusie en toegankelijkheid waarborgen niet alleen biedt het gelijke kansen voor iedereen wat het hoofdzakelijkste doel zou moeten zijn, biedt het ook een kans om in een samenleving te leven waar iedereen zich gehoord en erkend kan voelen. Bovendien stimuleert een inclusie samenleving creativiteit, door de verschillende perspectieven en achtergronden bij elkaar te brengen (McKinsey & Company, 2020)

Bovendien benadrukt het rapport van Unesco Re|Shaping Policies for Creativity het **belang van inclusie** voor het **bevorderen van sociale cohesie**, creativiteit en samenwerking in diverse samenlevingen. Hierbij is culturele participatie en cultureel dialoog van groot belang om sociale cohesie te bevorderen (UNESCO, 2022).

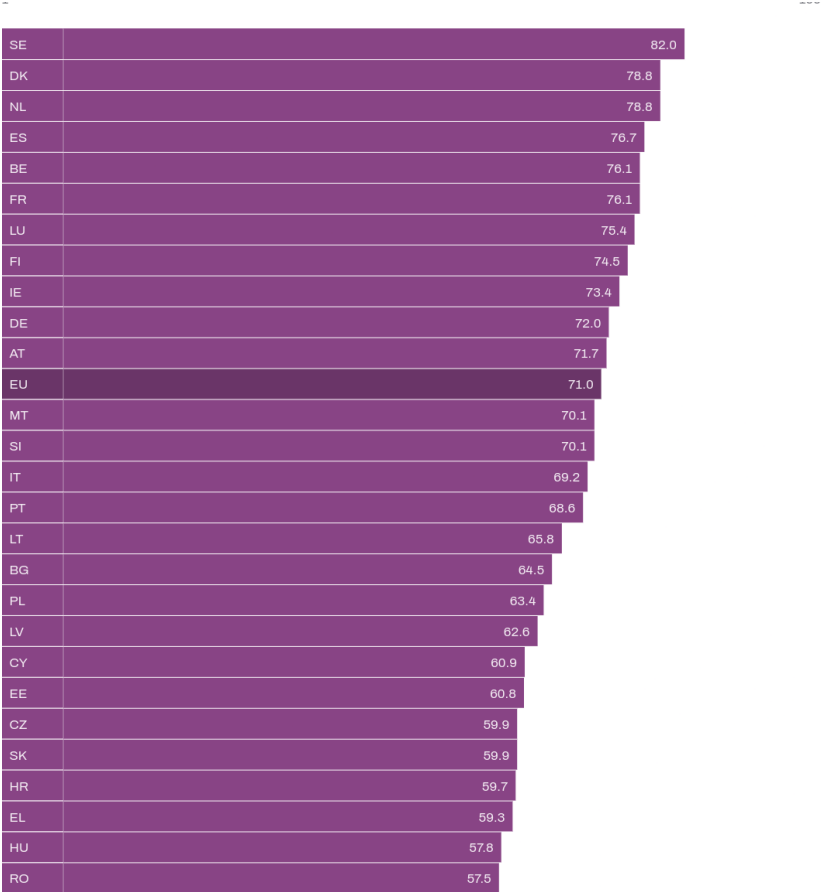
In België is de toenemende superdiversiteit een realiteit, de samenleving wordt steeds **diverser en groter** en is volgens Dirk Geldof een kenmerk van de 21ste eeuw (*Superdiversiteit: Kiezen We Voor Normalisering Of Problematisering?*, z.d.). Om de groeiende superdiversiteit van onze samenleving aan te tonen, zijn er feitelijke gegevens waar we naar kunnen kijken. Volgens de cijfers van Statbel is de bevolking in de afgelopen 5 jaar met 2.91% gegroeid. Daarbij is in dezelfde periode het percentage van Belgen met een Belgische achtergrond gedaald met 3.5% terwijl het aantal Belgen met een buitenlandse achtergrond gestegen is met 2.2%. Daarnaast is er een stijging van 1.4% in het niet-Belgen die in België wonen (*Herkomst | Statbel*, 2024). Een andere trend is de algemene stijging van 1% op vlak van taaldiversiteit. Dit verwijst naar het aantal mensen dat een andere moedertaal spreken dan de officiële Belgische talen. Ondanks dat deze cijfers in een bredere context moeten worden geplaatst -zoals coronapandemie en wereldwijde conflicten- tonen deze cijfers een samenleving die diverser wordt, waarin mensen met verschillende culturele achtergronden, etniciteiten en levensstijlen samenleven (*Nieuwe Statistiek Over Diversiteit Naar Herkomst in België | Statbel*, 2021).

Hoewel een diverse samenleving ons mooie mogelijkheden kan bieden, gaat het ook gepaard met **uitdagingen**, waaronder discriminatie, geen gelijke toegang tot bepaalde diensten, ect. Deze uitdagingen zijn vaak te herleiden tot verschillende sociale identiteiten zoals ras, kleur, levensbeschouwing, levensstijl, ect. De theorie van Kimberlé Crenshaw over **kruipuntdenken** benadrukt het feit dat we uit meerdere identiteiten bestaan die samen een ervaring vormen die uniek zijn per persoon. Wanneer 2 breuklijnen/ identiteiten elkaar kruisen ervaart men een vorm van positieve of negatieve discriminatie. De inzichten van Kimberlé Crenshaw tonen het belang aan van een inclusieve aanpak van de samenleving (Gezond Leven, z.d.). **Daarnaast vraagt een superdiverse samenleving door zijn grotere vorm van diversiteit een interdisciplinaire aanpak.** Het onderzoek van NIVEL (2022) benadrukt de noodzaak om structurele samenwerkingen tussen verschillende disciplines om drempels te kunnen verminderen.

Belang om het te onderzoeken

Over toegankelijkheid en drempels is in de loop der jaren heel veel geschreven. Vooral in landen zoals Nederland, Frankrijk en de Scandinavische landen. Ondanks het feit dat er nog geen vergelijkende studies zijn over deze landen en België kunnen we aannemen door verschillende onderzoeken zoals dat van Gender Equality Index 2024 van het European Institute for Gender Equality (EIGE) en Digital Trust Index 2024 dat België minder goed scoort wat betreft toegankelijkheid. Ik leg

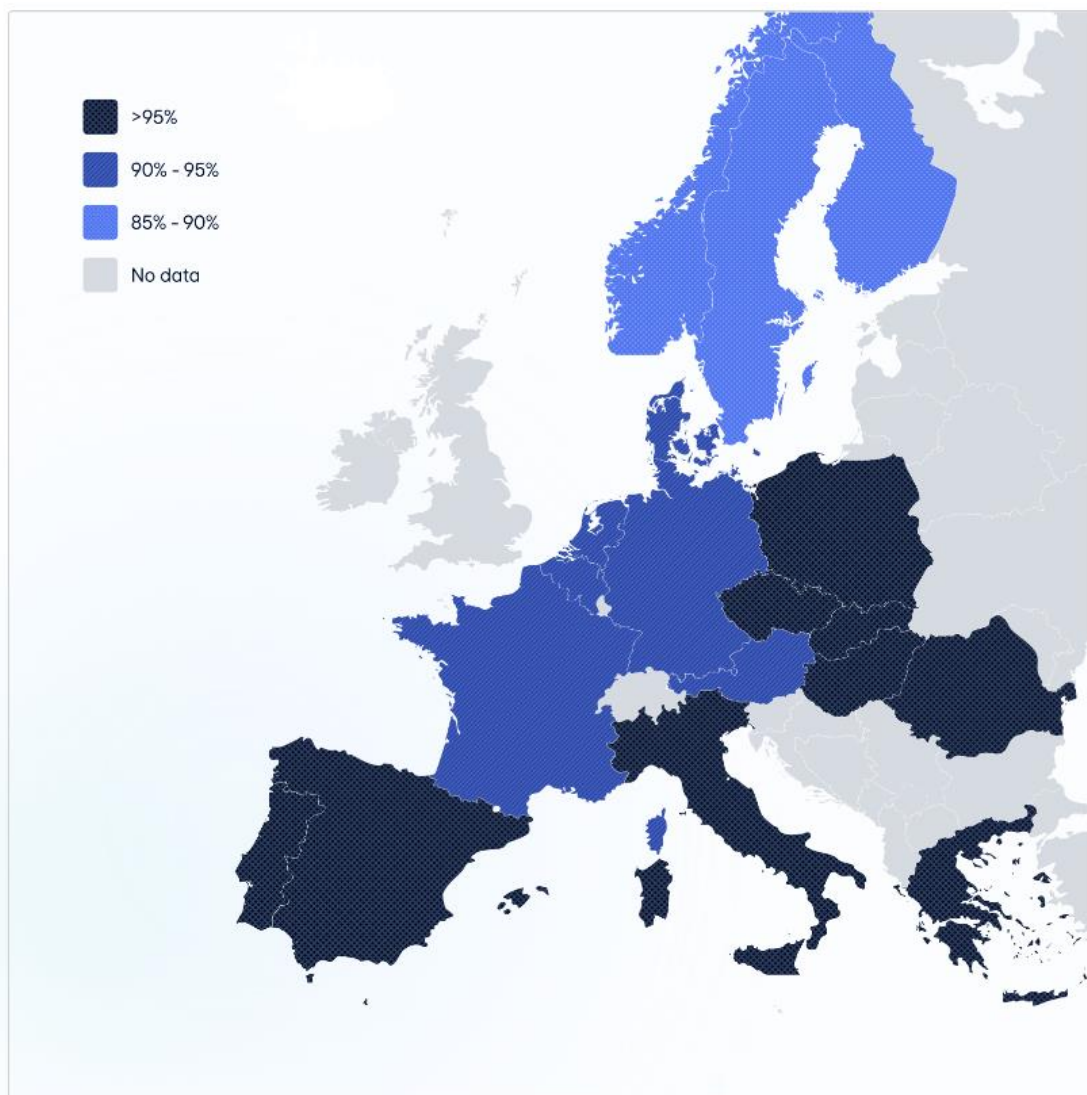
hieronder uit aan de hand van verschillende studies aan waar België in vergelijking met de andere landen voor staat. Als we kijken naar het onderzoek van het Gender Equality Index 2024, dit onderzoek beoordeeld de gender gelijkheid, dan zien we dat België het niet slecht doet. We scoren gemiddeld met een 76.1 wat boven het Europees gemiddelde is en op de nummer 5 staat van de ranking. Deze resultaten staan echter laag in vergelijking met de resultaten van Zweden, Denemarken en

¹ European Institute for Gender Equality, Gender Equality Index 2024

Nederland. De resultaten van deze index tonen aan dat België niet zo laag staat in de ranking maar dat we kunnen leren van andere landen. (*Gender Equality Index | Compare Countries | European Institute for Gender Equality, 2024*)

Daarnaast hebben we de digital trust index van 2024, die onderzocht wat de toegankelijkheid is van websites voor mensen met een beperking. Uit deze resultaten bleek dat maar 6 procent van de website die onderzocht waren toegankelijk zijn. Met deze percentage ligt België in het Europees gemiddelde. De Scandinavische landen liggen opnieuw in dit onderzoek boven het gemiddelde met 12 procent dat toegankelijk is. Deze resultaten tonen aan dat digitale toegankelijkheid een aandachtspunt is voor België en dat we mogelijks kunnen kijken hoe andere landen zoals Finland of Zweden dit concreet aanpakt.

Deze onderzoeken tonen voor mij het belang aan om drempels te analyseren en ze te kaarten zodat dit onderzocht kan worden en actie kan ondernomen worden. Ik wil in dit onderzoek een beter zicht krijgen over wat de mensen zelf vinden van de toegankelijkheid en drempels. Er zijn een hoop vragen die ik beantwoord zou willen zien worden, zoals hoe mensen drempels ervaren. Omdat het afnemen van interviews echter zeer tijdsintensief zou zijn wil ik aan de hand van een enquête werken. Dit neemt echter veel tijd in beslag om dit allemaal door middel van gesprekken uit te voeren. Ik zal de onderzoeksmethode enquête gebruiken om zo veel mogelijk antwoorden te verkrijgen. Deze zijn op sociale media's gestuurd waaronder facebook groepen en Instagram.

Als we over toegankelijkheid spreken dan is er ook digitale toegankelijkheid. Vele mensen hebben de dag van vandaag nog steeds geen toegang tot een pc of gsm.

Door een online enquête uit te voeren loop ik het risico deze mensen zelf ook buiten mijn onderzoek te sluiten. Deze mensen bereiken is echter van cruciaal belang. Ik zal daarom deze mensen in beperkte maten persoonlijk op zoeken en met hen een persoonlijk interview voeren. Deze interview heb ik gedaan door op plaatsten te werken waar veel mensen aanwezig waren zoals buurtcentrums. Tot slot zal ik de inzichten gebruiken die ik op mijn stageplaats verworven heb uit besprekingen met mijn collega's en stagementor.

Perspectief doelgroepen

Om een beeld te krijgen over hoe mensen drempels ervaren heb ik hier een enquête over gemaakt. Ik deel in dit stukje de belangrijkste bevindingen die ik zelf en degene die de enquête hebben ingevuld meemaken. De enquête was een korte enquête en vooral gericht hoe ze het ervarden. Ondanks deze enquête is geplaatst op verschillende media's voor verschillende doelgroepen is deze vooral ingevuld door jongvolwassenen (14 van de 19 deelnemers). Ik geef in dit stukje ook een paar inzichten mee die ik door in gesprek te gaan met mensen binnen en buiten mijn omgeving heb verkregen.

De mensen die de enquête hebben ingevuld gaven aan dat er nog ruimte was om culturele activiteiten toegankelijker en inclusiever te maken. De drie belangrijkste inzichten die uit deze enquête opkwamen zijn: betere communicatie, betaalbaarheid en praktische toegankelijkheidsmaatregelen.

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat **duidelijke zichtbare communicatie** over de activiteiten, specifiek rond toegankelijkheid een aandachtspunt is. Bezoekers met specifieke behoeftes willen vaak vooraf weten of de activiteit toegankelijk is of niet.

Daarnaast zijn **de kosten die het vergt om een activiteit te volgen** ervaren als groot probleem. Het gaat hier niet alleen over het financiële gedeelte om te kunnen deelnemen aan een activiteit maar ook de kost van tijd en moeite. Goedkopere tickets of gerichtere kortingen voor jongeren, studenten en mensen met een lager inkomen worden gezien als een must. De kost om tot de activiteiten te geraken werd ook aangekaart als een probleem. Ik citeer hierbij een opmerking van een persoon met wie ik een interview heb gedaan. Deze persoon woont op het platte land en heeft een fysieke beperking.

“ De meeste activiteiten vinden plaats in de steden, jammer genoeg ook vaak in het centrum van de steden waar geen auto’s toegelaten worden of niet veel auto’s mogen passeren. Doordat ik een fysieke beperking heb kan ik niet lang op mijn benen blijven staan, lang wandelen en trappen is ook een probleem en door de stad (Gent maar ook andere steden) met een rolstoel gaan is ook niet ideaal. Veel van de voetpaden zijn niet geschikt voor rolstoelgebruikers. Ondertussen is het openbaar vervoer wel wat verbeterd maar eigenlijk is het nog steeds niet voldoende, het is veel gedoe en moeilijk om op een bus te geraken. De trein in ons dorp is ook niet aangepast voor mensen met een beperking, de trap om op de trein te geraken is te hoog. Daarnaast zouden we met de auto tot de stad kunnen gaan maar de parkings zijn meestal aan de dure kant of niet dicht genoeg van waar de activiteit plaats vindt. En dat zijn alleen maar al uitdagingen om naar de activiteit te gaan. “

Ten slotte benadrukken respondenten **het belang van praktische toegankelijkheidsmaatregelen**. Voorzieningen van (ruime) liften, toegankelijke ruimtes en ruime rolstoelplekken zijn belangrijk maar het gaat ook om de communicatie errond. Het wordt als onaangenaam ervaren om op een locatie te komen en vast te stellen dat het personeel niet weet wat deze moet doen in zo een situatie. Trainingen en duidelijke interne richtlijnen kunnen hierbij een belangrijk verschil maken voor de beleving van de mensen.

Een inzicht dat uit mijn persoonlijke ervaringen komt van mensen met een beperkingen, is dat mensen zich vaak niet anders willen voelen dan anderen en dus ook geen speciale maatregelen willen krijgen die speciaal zijn. Voor sommigen van onder hen kan dit heel confronterend overkomen. En sommige van die speciale maatregelen zijn niet zo veel beter en kunnen de beleving storen en belemmeren. Een voorbeeld hiervan is een zaal uit het stadhuis Gent die gebruikt wordt voor onder andere huwelijksjubileums te vieren. Om naar deze zaal te gaan moet je eerst de ingang vinden voor mensen die een beperking hebben, deze zit verstopt aan de zijkant. Dan moet je aan een deur bellen om opgehaald te worden om een lift te nemen die juist groot genoeg is voor de persoon met de beperking, die haar begeleider en de begeleider, de begeleider van het gemeentehuis en mogelijks 1 extra persoon. Een persoon die een familie heeft (vb een mama en haar kinderen en man) is dus niet mogelijk. Daarna moet je de inkomhal binnen om dan nog eens een andere weg te nemen naar de zaal omdat er trappen zijn om de zaal te betreden. Tegen dat je aankomt is een hele tijd gepasseerd en heb je mogelijks al een deel van de uitleg gemist. Dit is nu een voorbeeld maar dit is iets wat vaak gebeurt.

Samenvattend toont deze enquête en artikel aan dat er nog werk aan de winkel is en dat gesprekken en onderzoeken met doelgroepen een mooie meerwaarde kan zijn om de toegankelijkheid van organisaties maar ook de samenleving kan bevorderen. Vaak zien we drempels zelf niet omdat we hiermee niet geconfronteerd worden, het bevragen van de doelgroep is om deze reden een grote must en eye opener om hiermee aan de slag te gaan.

Literatuur lijst

Accessibility.nl. (z.d.). *Wat is toegankelijkheid?* <https://www.accessibility.nl/over-toegankelijkheid/wat-is-toegankelijkheid>

Cultuur en Media. (z.d.). *Drempels*. Cultuur & Media.
<https://cultuurenmedia.be/onderzoek/drempels>

De Visscher, K. (2019, mei 23). *Moeilijk bereikbare groepen bestaan niet*. Sociaal.Net.
<https://sociaal.net/achtergrond/moeilijk-bereikbare-groepen-bestaan-niet/>

European Institute for Gender Equality. (2024). *Gender Equality Index: Compare Countries*. EIGE. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/compare-countries>

Europese Unie. (2016). *Richtlijn (EU) 2016/2102 inzake de toegankelijkheid van overheidswebsites en mobiele applicaties*. EUR-Lex. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L2102>

Geldof, D. (2024, mei). *Superdiversiteit: Kiezen we voor normalisering of problematisering?* Samenleving & Politiek. <https://www.sampol.be/2024/05/superdiversiteit-kiezen-we-voor-normalisering-of-problematisering>

Gezond Leven. (z.d.). *Gids kruispuntdenken*. Vlaams Instituut Gezond Leven.
<https://www.gezondleven.be/files/ongelijkheid/gids-kruispuntdenken.pdf>

Hunt, V., Yee, L., Prince, S., & Dixon-Fyle, S. (2020). *Diversity wins: How inclusion matters*. McKinsey & Company.
<https://www.mckinsey.com/~/media/McKinsey/Featured%20Insights/Diversity%20and%20Inclusion/Diversity%20wins%20How%20inclusion%20matters/Diversity-wins-How-inclusion-matters-vF.pdf>

International Federation of Social Workers & International Association of Schools of Social Work. (2014). *Global definition of social work*. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>

Kennisknooppunt Participatie. (z.d.). *Definitie van participatie*. Kennisknooppunt Participatie. <https://www.kennisknooppuntparticipatie.nl/wat-is-participatie/definitie-van-participatie/default.aspx>

NIVEL. (z.d.). *Inclusie en participatie in een superdiverse samenleving*. NIVEL. <https://www.nivel.nl/sites/default/files/bestanden/1004154.pdf>

Omgeving Vlaanderen. (z.d.). *Toegankelijkheid en regelgeving*. Vlaamse Overheid. <https://omgeving.vlaanderen.be/>

Richtlijn - 2016/2102 - EN - EUR-LEX. (z.d.). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/TXT/?uri=CELEX%3A32016L2102>

Sociaal.Net. (z.d.). *Interprofessioneel en interdisciplinair samenwerken in gezondheid en welzijn*. Sociaal.Net. <https://sociaal.net/boek/interprofessioneel-en-interdisciplinair-samenwerken-in-gezondheid-en-welzijn/>

Statbel. (2024). *Nieuwe statistiek over diversiteit naar herkomst in België*. Belgische overheid. <https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/nieuwe-statistiek-over-diversiteit-naar-herkomst-belgie>

Statbel. (2024). *Structuur van de bevolking naar herkomst*. Belgische overheid. <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-bevolking/herkomst>

Vlaamse Overheid. (z.d.). *Digitale toegankelijkheid*. Vlaanderen.be.

<https://www.vlaanderen.be/dienst-diversiteitsbeleid/digitale-toegankelijkheid>

Week van de Toegankelijkheid. (z.d.). *Wat is digitale toegankelijkheid?*

<https://weekvandetoegankelijkheid.nl/over-de-week/wat-is-digitale-toegankelijkheid/>